

Enota za kulturno in novejšo zgodovino

Med najstarejše zbirke Loškega muzeja lahko štejemo zgodovinsko zbirko. Najpomembnejšo med njimi – cehovsko – bi lahko imenovali celo za zbirko, starejšo od samega muzeja. Na obrtno-industrijski razstavi leta 1936 so namreč prikazali prve cehovske predmete – cehovske skrinjice, bandera, svečnike, vrče in drugo opremo nekdanjih obrtnikov. Prav ti predmeti so članom Muzejskega društva v Škofji Loki dali zamisel o stalni muzejski zbirki v našem mestu. Med najbolj gorečimi pobudniki sta bila člana t. i. profesorskega ceha, France Planina in dr. Pavle Blaznik. Želja se jima je uresničila 27. avgusta 1939, ko je bil v mestni hiši na Placu muzej odprt. V štirih prostorih so prevladovali predvsem zgodovinski in narodopisni predmeti.

Druga svetovna vojna je muzejsko delo za nekaj let zavrlo, ni pa povzročila večje škode na muzejskih predmetih, saj so bili – po zaslugi marljivih odbornikov

Kalanovo pobištvo iz dvorca Visoko v kulturnozgodovinski zbirki

Muzejskega društva – dobro shranjeni. Leta 1945 se je po zaslugi Federalnega zbirnega centra njihovo število precej povečalo. Pomemben delež je dal Visoški dvorec s Kalanovimi in Tavčarjevimi spominskimi predmeti. Ob prodaji Ajmanovega gradu pri Sv. Duhu je Občinski ljudski odbor za Loški muzej odkupil del oprave, slik in arhiv. Na novo urejene in razširjene muzejske zbirke so odprli 28. julija 1946. Zgodovinska zbirka se je razširila predvsem z zbirko o narodno-osvobodilni vojni. Zlasti slednja je pri občinskih in političnih strukturah dobila največjo podporo. Sprva so predmete zanjo zbiral in hranili v enem prostoru Puštalskega gradu, od leta 1954 pa do 1959 se je razvijala v Domu Zveze borcev, kjer je zavzemala vse gornje nadstropje. Zanj so 1. aprila 1955 zaposlili kustosa Staneta Pečarja, za njim pa je bil kratek čas (1958) zaposlen zgodovinar Anton Zorn.

Veliko zaslug za razvoj Loškega muzeja je nedvomno imel njegov prvi ravnatelj Karel Plestenjak (od 1. julija 1948 do 1. maja 1955). Leta 1950 so zaposlili tudi neu-morno strokovno in administrativno delavko, Dorotejo Gorišek. Skrbela je zlasti za arhivsko gradivo in postavitev zbirke.

Leta 1959 so Loškemu muzeju dali v posest prostore Loškega gradu. Zbirke so zasedle 18 prostorov. V spodnjih petih prostorih vzhodnega trakta so predstavili loško gospostvo, kameninsko zgradbo in loško ozemlje, arheološko zbirko, gradove, mesto in cehe. V spodnjem hodniku so bile zbirke o šolstvu, orožju in narodni čitalnici. V 1. nadstropju so bile zbirke obrti, kmečke kulture, visoška soba, rojaki in ljudska umetnost. Na hodniku v tem nadstropju so predstavili rojake – slikarje. V veliki sobi v 2. nadstropju južnega trakta je bila zbirka NOB (prestavili so jo iz Doma Zveze borcev), v kapeli pa cerkvena umetnost.

Zbirka novejšje zgodovine po letu 1983

S prenovu stalnih zbirk so prvič pričeli v letu 1961. Po uspešni razstavi Doroteje Gorišek v okroglem stolpu leta 1960 z naslovom Nastanek in kolonizacija loškega gospostva so eksponate z nje naslednje leto prestavili v največjo pritlično sobo vzhodnega trakta. Tako se je vsebinsko spremenila v sobo nastanka in kolonizacije loškega gospostva in razvoja kajžarstva v njem. Takrat so razmišljali o tehničnem oddelku v kletnih prostorih severnega trakta. V ta namen jim je Tovarna klobukov Šešir odstopila parni stroj, turbino in črpalko iz znamenite Krennerjeve suknjarne, ki so nekoč omogočali razsvetljavo mestnega jedra.

Ostale zbirke kulturnozgodovinskega oddelka se v tem času niso bistveno spremenjale. Vedno bolj je bila opazna odsotnost zgodovinarja. Leta 1971 so zaposlili zgodovinarja Vincencija Demšarja. Z njim je delo postalo bolj intenzivno in bolj kvalitetno. Želja občine in družbenopolitičnih organizacij je bila, da se pospeši proučevanje zgodovine NOB in delavskega gibanja. Zato je najprej postavil novo zbirko NOB nad adaptirano galerijo. Tudi njegovo raziskovalno delo je imelo težišče na proučevanju revolucionarne zgodovine. Plod njegovega dela je predvsem zbirka Cankarjevega bataljona v Dražgošah, prispevki v Loških razgledih in evidentiranje borcev Cankarjevega bataljona, padlih talcev ipd. Velik je bil njegov prispevek pri zbiranju predmetov in fotografij ter dokumentov na terenu. Le ob preostanku časa se je lahko posvetil kulturnozgodovinski tematiki. Leta 1981 ga je nadomestil zgodovinar Franc Podnar. Tudi njega je najprej čakala preureditev zbirke NOB. Leta 1983 je to bila najsodobnejša zbirka o NOB v slovenskih muzejih, zanjo je avtor prejel občinsko priznanje. Tudi njegovo delo do sedaj je imelo težišče na proučevanju novejše zgodovine. Poleg zbirke je tudi soavtor knjige Pomniki NOB na Škofjeloškem, proučuje partizanske delavnice, tehnike in tiskarne. Vrsto let je z domoznanskimi prispevki z Loškega seznanjal poslušalce lokalne radijske postaje. Več let je že urednik Loških razgledov in že drugi mandat direktor Loškega muzeja. Po političnih spremembah leta 1991 je v muzej prevzel veliko gradiva političnih organizacij, ki so po tem letu prenehale obstajati. Veliko truda je namenil zbiranju in ohranjanju zgodovinskega arhiva in prezentiranju le-tega na občasnih razstavah v muzeju. V tej enoti muzeja so tudi prvi uvedli računalniško inventarizacijo.

Danes so zbirke te enote: zgodovinska (pripoveduje o nekdanjem loškem gospostvu, gradovih, mestu Škofji Loki in loških cehih), kulturnozgodovinska (pregled šolstva na Loškem, loških rojakov in Kalanovo pohištvo iz dvorca na Visokem) ter zbirka novejše zgodovine (1. svetovna vojna, medvojno delavsko gibanje, 2. svetovna vojna, povojna obnova in izgradnja ljudske oblasti, gospodarstva in družbenih dejavnosti).